

[Aage Fogh.]

manden det ærede medlem hr. Heilesen kunne have noget imod.

Kristian Kristensen: Også retsforbundet kan tilslutte sig en forlængelse af denne rentegaranti for et år. Det er et gammelt retsstatsønske, at rentegarantien skulle ophøre, og det er derfor glædeligt at se, at man nu finder en forlængelse for et år tilstrækkelig. Når vi har ønsket, at denne garanti skulle ophøre, er det bl. a., fordi vi mener, at kreditforeningerne bør klare sig uden. Vi regner med, at de så vil blive friere stillet og derfor også kunne blive mere effektive og kunne give større lån.

Fuglsang: Jeg kan på kommunisternes vegne anbefale det foreliggende lovforslag.

Arbejds- og boligministeren (Bundvad): Jeg takker samtlige ordførere for den tilslutning, man har givet forslaget.

Med hensyn til spørgsmålet om lånegrænsen, som de ærede medlemmer hr. Heilesen og hr. Thestrup rejste, er det givet, at vi i forhandlingerne vil søge at afstemme reglerne sådan, at der bliver en rimelig balance.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov for Grønland om indførselsafgifter m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 687, fremsættelsen i tidenden. sp. 974).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Carl P. Jensen: Det er vel efterhånden almindelig bekendt, at man i Grønland ikke kender begrebet direkte skat. Ikke desto mindre er det pålagt det grønlandske samfund at bære visse forpligtelser, i første række af social karakter, således som det er nævnt i det foreliggende lovforslags bemærkninger.

Siden nyordningen har udgifter af denne art været afholdt af landskassens løbende indtægter ved de indførselsafgifter, der er pålagt visse varegrupper i henhold til en særlig lovgivning herom. Så længe disse udgifter kun vedrørte den egentlige sociale forsorg, d. v. s. direkte personlige ydelser i forekommende trangtilfælde — der kunne være tale om mere varige ydelser til invalide- og alderdomsforsorg — kunne omkostningerne uden videre afholdes af indkomsterne fra de afgiftspligtige varer. Ja, der kunne tilmed også være tale om visse henlæggelser til vejanlæg, vandforsyningsanlæg o. s. v., således at landskassen efterhånden kunne opsamle en mindre kapital.

I den protokol, der nu er udarbejdet efter landsrådssamlingen i 1957, kan man konstatere, at landskassen havde en kapital på 7,7 mill. kr., men ved fradrag af det for det kommende år budgetterede underskud og de båndlagte midler vil man for 1958 kun kunne disponere over 2,9 mill. kr. Af dette forholdsvis begrænsede beløb skal der skaffes udvej for afholdelse af en række engangsomkostninger, der ikke kan bestrides af de løbende indtægter ved indførselsafgifterne. I den grønlandske presse har jeg set, at det af mere konkrete opgaver drejer sig om bevillinger til alderdomshjem i Frederikshåb, Sukkertoppen og Egedesminde til et samlet beløb af 1¼ mill. kr. Af det kommende års bevillinger er der tale om 100 000 kr. i tilskud til et invalidehjem i Godthåb, et tilsvarende beløb til en folkehøjskole og 400 000 kr. til badeanstalter, ligesom der er vedtaget en langtidsplan for forsamlings- og mødehus, der i de kommende 10 år vil kræve 75 000 kr. om året. For den samme periode er der tale om nye vejanlæg til i alt næsten 3 mill. kr. Det er givet, at det her drejer sig om bevillinger, som ikke kan siges at være engangsudgifter, men som er udgifter, der i sig selv stiller yderligere krav til driften fremover.

Det er hele dette spørgsmål, landsrådet har drøftet, og det har nu måttet anmode ministeriet for Grønland om at stille forslag om at forhøje visse indførselsafgifter. Landsrådet har ikke den mulighed, som vi kender hernede, at gennemføre en forhøjelse af indkomstbeskatningen, simpelt hen fordi denne beskatningsform — som

[Carl P. Jensen.]

jeg nævnte før — ikke eksisterer i Grønland, og så er man faldet tilbage på de traditionelle afgifter, idet man dog denne gang har prøvet at begrænse sig til cigaretter og sukker. Måske vil man anerkende cigaretbeskatningen som en art giftskat, men man vil måske ikke uden videre acceptere det samme synspunkt, når det drejer sig om sukker, selv om der er et usædvanlig stort forbrug af sukker i Grønland. Ydermere bruges der sukker til et formål, som vi normalt ikke anvender det til her i landet, og netop derfor kan der måske være en vis berettigelse i at tage sukkerafgiften med, når man i øvrigt har afgifter på øl og spiritus.

Når man ser på de meget begrænsede varegrupper, der er afgiftsbelagt, hvorved landskassen får sine indkomster, er det vel et spørgsmål, om man ikke skulle tage andre varegrupper med. Jeg tror, at så længe man ikke har løst problemet om direkte beskatning i Grønland, må dette undersøges. I øjeblikket har man kun afgifter på tobak, øl, vin, spiritus, chokolade og sukkervarer. Der kunne også findes andre luksusbetonede varer, men om det vil betyde så meget med en afgift på dem, og om det er praktisk gennemførligt, synes jeg vi kan drøfte i det udvalg, der formentlig bliver nedsat.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at udtale min forundring over, at ministeriet for Grønland — og det gælder for så vidt også den kgl. grønlandske handel — ikke i højere grad drøfter prispolitik og prisansættelser i det særlige grønlandske pris- og lønnev, som i reglen kun får til efterretning de beslutninger, man har taget. Enten bør man anvende dette nævn, eller også bør man ophæve det fremfor at lade nævnet beskæftige sig med alle andre problemer end netop prisproblemerne. Men dette kan vi også se på i det kommende udvalg.

Når det i lovforslagets § 2 er foreslået, at der herefter skal udarbejdes to særpristal, der skal danne grundlag for regulering af henholdsvis de grønlandske bestillingsmænds lønninger og overenskomstmæssigt fastsatte lønninger i Grønland, har det naturligvis sin begrundelse i de særlige grønlandske forhold, idet i hvert fald adskillige lønmodtagere snart er egentlige lønmodtagere og

snart frie erhververe. Jeg kan ikke uden videre vurdere virkningerne af denne sammenblanding. Jeg har prøvet at undersøge sammensætningen af det landsråd, der enstemmigt har anbefalet denne fremgangsmåde. Hvis dette landsråd nemlig havde bestået af overvejende frie erhververe, der havde deres udkomme alene ved fiskeri eller fangst, ville jeg ikke have følt mig særlig betrygget. Men af de 13 folkevalgte medlemmer af landsrådet er kun 2 frie erhververe, medens de resterende er grønlandske lønmodtagere uden tilknytning til det frie erhverv, og på denne baggrund vil jeg være betænkelig ved ikke at følge landsrådets enstemmige indstilling. Jeg kan derfor tilsige mit partis velvillige behandling af det foreliggende lovforslag.

Peter Larsen: Det foreliggende lovforslag om forhøjelse af indførselsafgifter på sukker og cigaretter, der er indført i Grønland, er en fortsættelse eller rettere sagt en ajourføring af den lovgivning, der blev gennemført i 1950-51, og som danner det økonomiske grundlag for, at Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser er i stand til at finansiere den stærkt voksende udvikling både på det sociale og på det erhvervsmæssige område. Det fremgår også klart af ministerens fremsættelsestale, at prisniveauet deroppe næsten er lig vort henede, og derfor kan man levende forestille sig det stærkt voksende behov, der er for penge i øjeblikket, ikke mindst til de nyanlæg og opgaver, som den sidste ærede taler mere udførligt redegjorde for.

Dertil kommer yderligere, at tiden vel ikke er inde til at foretage en omlægning af indtægternes art — jeg tænker her på spørgsmålet om indførelse af almindelig indkomstskat — men at landsrådet stadig er henvist til at skaffe sig sine indtægter fra disse afgifter. Under hensyn hertil og under hensyn til, at landsrådet trods besparelser alligevel ønsker disse forhøjelser for at skaffe balance på landskassens regnskab, vil venstre ikke modsætte sig dette. Vi vil dog gerne drøfte afgifternes størrelse og fordeling, idet det foreliggende lovforslag jo kun tager sigte på to af de ti afgiftsområder, den nævnte lov omhandler, og idet det for disse to områders vedkommende, nemlig sukkeret og cigaretterne, drejer sig om en

[Peter Larsen.]

stigning på henholdsvis 100 pct. og 50 pct. Derfor lyttede jeg også med interesse til den sidste ærede ordfører, der var inde på den samme tankegang. Rent umiddelbart føler jeg nemlig, at det måske ville være rigtigt at undersøge, hvorvidt der kunne være tale om at tage andre varegrupper med ind under disse afgiftsområder.

§ 2 i lovforslaget tager sigte på ved beregning af et særligt pristal at holde disse afgiftsforhøjelser uden for det lønregulerende pristal for at undgå en stigning i løn- og omkostningsniveau. Dette ligger helt på linje med, hvad vi henede ved flere lejligheder har gjort, og det kan venstre anerkende. Der er imidlertid et punkt i § 2, som jeg ikke helt forstår. Hvorfor skal man have to særpristal, et til regulering af de overenskomstmæssigt fastsatte lønninger og et andet til regulering af bestillingsmændenes lønninger? I det sidstnævnte særpristal skal endvidere udgiften til kul udgå. Jeg savner en motivering for denne opdeling og anmoder den højtærede minister om at give en sådan. Rent umiddelbart føler jeg, at det kan virke uheldigt med en forskelsbehandling, men måske har det sin naturlige årsag, som jeg nu håber at få klarlagt. Der er jo mange ting i støbeskeen i Grønland, ikke mindst med hensyn til handelen deroppe, og det er derfor af stor betydning, at disse forhold klarlægges fuldt ud. Jeg finder det derfor også rimeligt, at vi i et udvalg får lejlighed til at undersøge hele problemstillingen lidt nærmere.

Uden i øvrigt at gå mere i detaljer skal jeg med disse få bemærkninger og de forbehold, jeg har taget, på mit partis vegne udtale vor velvilje over for forslaget.

Ninn-Hansen: Bemærkningerne til lovforslaget viser tydeligt, at det har været nødvendigt at fremskaffe yderligere midler til den grønlandske landskasse. De opgaver, der har bevirket udgiftsstigningerne, er så betydningsfulde, at man ikke har kunnet lade dem ligge, og det er derfor helt forståeligt, at landsrådet på baggrund af det sidste års underskud har interesseret sig for at finde frem til nye indtægter. Den kgl. grønlandske handel har derfor også med landsrådets sanktion måttet gennemføre dels en udvidelse af eneretsordningen, dels en

forhøjelse af afgifterne. De afgifter, som skal gå til landskassen, er afgifter, som landsrådet, i hvert fald landshøvdingen, har ønsket skulle beregnes særligt til dette formål; således har jeg i hvert fald forstået det. Provenuet af den afgiftsforhøjelse, der er tale om, vil forhåbentlig være tilstrækkeligt til at bringe balance i landskassens regnskab.

Jeg kan tilslutte mig den højtærede ministers forslag om at holde disse afgifter uden for det lønregulerende pristal. Den højtærede minister har, synes jeg, givet gode argumenter herfor, og jeg vil yderligere tilføje, at jeg anser hele omkostningsspørgsmålet for at være af meget stor betydning for det grønlandske erhvervsliv. Fra forskellig side har man i den sidste tid udtrykt tvivl om, hvorvidt investeringerne var placeret på den rigtige måde i Grønland, og der har også været rejst en vis kritik af forskellige dispositioner i Grønland. Det er blevet hævdet, at der ikke er opnået tilstrækkelige resultater. Nu tror jeg, at det for hele vor Grønlandspolitik gælder, at man skal være lidt forsigtig med at efterlyse de hurtige resultater. Det, der i de sidste år er sket i Grønland, er en gennemgribende forandring af hele det grønlandske samfund. Ved en sådan revolution, som man jo næsten kan kalde det, må man være meget agtpågivende over for en forcering af udviklingen — hvis man vel at mærke ønsker, at den grønlandske befolkning skal være de mest aktive deltagere i hele denne opbygning; og det ønsker vi vel alle.

Hvis der kan være grund til mindre optimisme med hensyn til erhvervsudviklingen, tror jeg ikke, at årsagen i særlig grad ligger i manglende produktionsresultater eller forkerte investeringer. Jeg tror, det i langt højere grad ligger i det, der er begrunden for denne lovgivning: omkostningsstigninger, der rammer de grønlandske erhvervsudøvere. Jeg vil i denne forbindelse henlede opmærksomheden på den udvikling, der har været for konjunkturudlingsfondens vedkommende. Den blev, så vidt jeg husker, oprettet i 1952, og formålet var på grundlag af de enkelte års produktionsoverskud at opsamle en fond, hvorved man kunne imødegå prismæssige vanskeligheder på verdensmarkedet ved salg af grønlandske produkter, i særlig grad fisk.

[Ninn. Hansen.]

Der blev i perioden fra 1952 til 1955 opsamlet godt 4,5 mill. kr., men det har desværre vist sig, at konjunkturudligningsfonden er gået ned fra 1955; den ligger, så vidt jeg ved, i dag på 3,8 mill. kr. Nu kan man jo sige, at det synes at være et ganske antageligt beløb til dette formål, men når man tænker på, at salget af grønlandske produkter uden for Grønland i dette år vel bliver på samlet 25 mill. kr., hvoraf ca. 70 pct. går til andre lande end Danmark, kan man nok mene, at der ikke skal ske så forfærdelig meget, før man kan risikere, at den fond, der er oparbejdet på grundlag af det grønlandske erhvervslivs produktionsresultater, bliver opbrugt. Det synes jeg er betænkeligt i sig selv, men det, jeg i særlig grad synes er betænkeligt, er, at denne nedgang i fonden er sket på et tidspunkt, hvor produktionsresultaterne har været i stigning. Fiskeriet har i dette år givet større resultater end vel nogen sinde, og priserne på verdensmarkedet har også været stigende. Ganske vist har fragterne også været stigende, men det har ikke kunnet opveje den stigning, der har været i priserne, og alligevel er fonden gået ned, simpelt hen fordi omkostningerne er steget for meget, til trods for at den kgl. grønlandske handel sælger olie og andre for det grønlandske erhvervsliv vigtige varer til en særdeles billig pris. Derfor synes jeg, der er grund til at se på hele omkostningsspørgsmålet på den måde, den højtærede minister har gjort det her, men vel også i øvrigt.

Forholdet er jo det, at arbejdere og bestillingsmænd i Grønland får en erstatning gennem den automatiske prisregulering for den højere beskatning, der bliver i Grønland med de indirekte skatter, således som det er nævnt af de to tidligere ordførere, medens fiskere og andre selvstændige erhvervsdrivende ikke får det. Det kender vi også andre steder fra, men det gør sig vel mere gældende i Grønland, hvor de to grupper tidligere har ligget på nogenlunde samme niveau, og jeg synes, at man i for

høj grad er kommet ind i en udvikling, hvor det er den selvstændige erhvervsdrivende i Grønland, fiskeren, der bliver distanceret i forhold til de øvrige grupper. Jeg tror, det er farligt, hvis det sker i videre grad, end det allerede er sket, og jeg befrygter, at en sådan stadig forringelse af hans stilling vil bevirke en mindre interesse for at gøre en indsats i det erhvervsliv, hvorpå hele Grønlands fremtid skal opbygges.

Jeg beder derfor den højtærede minister om at være opmærksom på det. Vi kan ikke undvære de dygtigste grønlændere i erhvervslivet. Hvis vi skal have mulighed for at gennemføre det i Grønland, vi har håbet på og har planlagt, så er det deres indsats og deres medvirken, det drejer sig om. Derfor tror jeg heller ikke, at dette kan være det sidste skridt med hensyn til at gøre noget for at holde omkostningerne nede. Jeg tror, der kan være brug for mere, og jeg vil gerne spørge, om den højtærede minister har nogen plan i den forbindelse. Der er ganske vist efter landsrådets anmodning nedsat et særligt udvalg til at behandle spørgsmålene om fiskeriets forhold, og dér vil man muligvis også tage dette op. Jeg er ikke sikker på, at man kan vente så forfærdelig længe, og jeg håber, der vil blive lejlighed til at drøfte disse spørgsmål med den højtærede minister. I hvert fald vil jeg gerne bede ministeren om også i fremtiden at have opmærksomheden rettet mod dette for det grønlandske erhvervsliv efter min mening mest afgørende problem.

Jeg kan anbefale det foreliggende lovforslag til en hurtig udvalgsbehandling og kan fra vor side tilsige en velvillig behandling.

Aage Fogh: Jeg skal på mit partis vegne anbefale det foreliggende lovforslag. Jeg har et par spørgsmål, jeg gerne vil stille, og som jeg håber at kunne få besvaret i udvalget.

For det første synes jeg, at det havde været mere tiltalende, om man havde forhøjet afgiften på spiritus og holdt sukkeret fri, men der er måske en særlig begrundelse

[Aage Fogh.]

for, at man i Grønland ønsker at beskatte sukker og ikke øl, og det håber jeg at få nærmere oplysning om i udvalget.

Det andet problem, jeg gerne vil have lidt oplysning om, er spørgsmålet om pristallet. Jeg kunne muligvis have skaffet mig disse oplysninger ad anden vej forud for behandlingen her i tinget, men jeg håber, at vi i udvalget kan få lidt nærmere oplysninger om de forskellige pristal, der er tale om, på hvilke grundlag de er beregnet, og om det i Grønland må menes, at det er forsvarligt, at man holder de udgiftsstigninger, der her er tale om, uden for de lønregulerende pristal.

Altså, jeg ønsker i udvalget at få disse spørgsmål besvaret og skal ellers anbefale en hurtig og velvillig behandling.

Kristian Kristensen: Jeg kan også tilsige mit partis støtte til velvillig behandling af lovforslaget. Forholdene i Grønland er jo nok ikke sådan, at man kan tænke på en indkomstbeskatning, og derfor er det vel naturligt, at man har holdt sig til denne afgift på forbrugsvarer. Det er ikke noget, vi fra retsforbundets side ynder.

Når jeg tænker på denne 100 pct.s forøgelse af afgiften på sukker, må jeg ligesom den foregående ærede taler spørge: kunne man f. eks. ikke have taget spiritus i stedet for? Afgift på sukker er jo bl. a. en særlig byrde for dem, der skal forsørge en stor familie. Den første ærede taler nævnte sukkeret i forbindelse med luksusbetonede varer. Jeg ved ikke, om man kan henregne sukker til luksus. I det kolde klima i Grønland er sukker et meget eftertragtet og meget værdifuldt næringsmiddel, fordi det har den hurtige forbrænding.

Der er en anden ting, jeg som grundskyldsmænd gerne vil nævne. Jeg vil bede regeringen om at gøre Grønlands landsråd opmærksom på den udmærkede lejlighed, man har til at indføre grundskyld i Grønland, inden grundene har fået større værdi, og inden værdien af dem er gået i private lommer. Der anlægges havne, der anlægges veje, og der anlægges fabrikker. Derved opstår der centrale pladser, som får en vis værdi, og vi ved hernede fra, at hvis denne værdi ikke inddrages i den fælles kasse, til

fælles formål, går den i de private lommer. Det kan vi forhindre. Når vi taler om indførelsen af grundskyld hernede, er der en ting, vi skal drøfte, nemlig erstatning til dem, der har købt jorden, købt værdierne. Men i Grønland er der en meget gunstigere lejlighed til nu at få praktiseret den, og det vil efter min opfattelse være tåbeligt at lade de centrale pladsers værdi gå i private folks lommer. Vi ser hernede, at når grundrenten går i private lommer, bliver det normalt i de lommer, hvori der i forvejen er mere, end hvad der ellers er i gennemsnit. Jeg henleder opmærksomheden på dette og håber, man vil gøre sin indflydelse gældende på dette område ved drøftelserne med det grønlandske landsråd. Jeg synes, det er en god idé at give det.

Til gengæld har det grønlandske landsråd givet os en god idé; flere af de ærede ordførere har været inde på det. Det drejer sig om det, der står i lovforslagets § 2, stk. 2. Det er meget bemærkelsesværdigt, og jeg vil gerne citere et par linjer af lovforslagets bemærkninger til denne bestemmelse. Det hedder heri:

„Grønlands landsråd vedtog, at de i § 1 omhandlede afgiftsforhøjelser ikke må medføre en forhøjelse af det grønlandske løn- og prisniveau til skade for de frie erhververe i Grønland.“

Det er blevet oplyst her, at denne bestemmelse er truffet af et landsråd, der består af 11 lønmodtagere og 2 frie erhververe. Dog ser landsrådet altså klart, at disse afgiftsforhøjelser ikke bør indgå i pristallet, således at løn- og prisniveauet også for højes, da det ville komme til at virke tåbeligt. Det er så meget mere bemærkelsesværdigt, at man ser sådan på spørgsmålet i Grønland, som vi i det øvrige Danmark gør noget helt andet. Det er værd at tænke over, at medens Grønlands landsråd vedtager en sådan bestemmelse og man hernede ved fremsættelsen af lovforslaget anerkender det berettigede i, at disse afgiftsforhøjelser holdes uden for pristallet, for at de ikke skal forstyrre prisniveauet, indregnes hernede afgifterne i pristallet og medvirker derved til de stadige løn- og prisstigninger til skade for de frie erhverv, til skade for vor konkurrenceevne og i det lange løb til skade for os alle. Jeg

[Kristian Kristensen.]

udtaler håbet om, at man i den henseende vil tage ved lære af det gode eksempel, Grønland her giver os.

Aksel Larsen: Det er umiskendeligt, at med den ærede foregående ordførers tale fik vi ligesom en hjemlig og hyggelig atmosfære ind i tinget. Jeg har været medlem af tinget i mange år, og det er meget sjældent hændt, at retsforbundet har blandet sig i debatten, uden at det er lykkedes deres vekslende ordførere at bringe spørgsmålet grundskyld ind i forhandlingen. Men hvad man end kan vente sig fra den side, så var det sidste, jeg ventede, dog, at man skulle bringe spørgsmålet om grundskyld ind i debatten om et lovforslag som dette. Det lykkedes imidlertid, og nu er det altså ved at blive hyggeligt. Efter at retsforbundet faktisk i længere tid har været noget tilbageholdende med her fra talerstolen at agitere for grundskyld, er der altså nu et medlem af retsforbundets gruppe, der giver sig til at tale om grundskyld i forbindelse med et lovforslag, der tilsigter at skaffe den grønlandske landskasse penge til sociale og lignende formål. Jeg vil ikke indlede nogen grundskyldsdebat med det ærede medlem på den givne foranledning, men kun udtrykke tvivl om, hvorvidt spørgsmålet overhovedet er aktuelt, kun udtrykke tvivl om, hvorvidt der overhovedet købes og sælges grunde i Grønland, samt om hvorvidt grundskyld har nogen stor interesse på indlandsisen og slige steder, men måske får vi oplysning fra mere sagkyndig side om disse forhold.

Der var i øvrigt en anden ting i det ærede medlems tale, der var interessant, nemlig hans ubeherskede glæde over, at de foreslåede afgiftsforhøjelser, hvis de bliver gennemført, ikke skal indregnes i pristallet for tjenestemænd og arbejdere i Grønland. Deres lønninger må ikke forhøjes af den grund, og det ærede medlem benyttede lejligheden til at slå et slag for, at dette princip også gennemføres hernede. Det er rart at få at vide, dels at retsforbundet benytter lejligheden til at tale om grundskyld, når det var andre ting, der skulle tales om, dels at retsforbundet — eller en del af partiet — stadig væk nærer et temmelig fanatisk had til lønmodtagerne og ønsker

at reducere deres lønninger mest muligt.

Det foreliggende lovforslag drejer sig imidlertid om at skaffe midler til den grønlandske landskasse. Det er indlysende for mit parti, at den grønlandske landskasse med de stigende udgifter, der forekommer, ikke vil kunne klare sig med de indtægter, man hidtil har rådet over, og problemet er altså at skaffe stigende indtægter. På sin vis kunne jeg sige, at vi ikke kan have noget imod disse forhøjede indførselsafgifter, men jeg vil dog alligevel henstille, at man overvejer, om der ikke findes andre metoder, hvorved man kan skaffe den grønlandske landskasse de nødvendige indtægter. Det er ikke ubetinget tiltalende, at det skal gøres ved indirekte beskatning, således som det her foreslås. Hvis man ikke vil gå anden vej end den her foreslåede, må jeg dog erkende, at de varegrupper, man har udvalgt, gør noget til at dæmpe den betænkelighed, man kunne føle ved at se yderligere indirekte afgift pålagt.

Det, det drejer sig om, er spiritus, tobak, sukker og lignende produkter, og da den sidste ærede ordfører ikke har forstået det, skal jeg gerne, selv om det ærede medlem hr. Carl P. Jensen vel egentlig har førsteprioritet til at korrigere det, gøre opmærksom på, at sukker er et af de produkter, hvoraf man lettest kan fremstille alkohol. Det var det, det ærede medlem hr. Carl P. Jensen talte om, men jeg vil samtidig for egen regning sige, at der jo ikke er nogen tvivl om, at ganske vist er den grønlandske befolkning madmæssigt set kommet til at leve noget bedre i løbet af de senere år, men der er sket en forandring i spisevanerne i Grønland, som sikkert ikke ubetinget er et gode. Man kan tale meget om, at sukker er et værdifuldt næringsmiddel i et koldt klima, det forbrænder så hurtigt o. s. v., men jeg er nu selv bange for, at der spises for meget sukker i Grønland, og at det aldeles ikke er så sundt for Grønlænderne. Jeg tror, at hvis grønlænderne var i stand til at oprettholde en levevis, en spisevis, der principielt var på linje med forholdene dengang, da man tilfredsstillede sit vitaminbehov ved hjælp af matak o. lign., ville det være en fordel. Det er naturligvis et ernæringsmæssigt problem, som vi ikke kan klare i denne debat, men jeg har da forstået det sådan, at når man vil have taget en forhøjet

[Aksel Larsen.]

sukkerafgift ind under dette lovforslag, skyldes det ikke alene det forhold, som det ærede medlem hr. Carl P. Jensen hentydede til, men også, at man er opmærksom på, at sukkeret måske direkte spiller en for stor rolle i den grønlandske befolknings ernæring.

Altså, mit parti vil ikke ubetinget stille sig afvisende over for denne måde at skaffe øgede indtægter til den grønlandske landskasse på, selv om vi dog ville ønske, at man ville undersøge, om det var muligt at skaffe disse indtægter på anden måde. Jeg er klar over, at det er et meget stort spørgsmål, der kræver meget store reformer, og vi vil altså ikke på forhånd afvise at gå ind for noget i retning af det, der her foreslås, selv om vi naturligvis må se på, hvordan lovforslaget bliver ændret ved udvalgsbehandlingen og ved anden behandling, før vi tager endelig stilling til det.

Så er der imidlertid den anden del af lovforslaget, der omhandler det forhold, at der skal udregnes to særpristal. Nu kan jeg forstå, at der er nogle af de ærede ordførere, der er forbavset over, at der findes to lønregulerende pristal i Grønland. Det findes der mig bekendt også i det, man kalder det egentlige Danmark. Det er noget, vi er så vant til at operere med, et lønregulerende pristal for tjenestemænd og et lønregulerende pristal for lønmodtagere, hvis lønninger er overenskomstmæssigt reguleret; det er vel det samme, der gør sig gældende for Grønland. Men vi føler os aldeles ikke overbevist om, at det vil være rimeligt at gennemføre det, der foreslås her af det grønlandske landsråd, og som regeringen gør til sit forslag, nemlig at man ved udregning af særpristal formindsker de lønninger, som arbejdere og tjenestemænd i Grønland skulle have.

Vi kender herhjemme fra indgrebene i lønninger derved, at man reducerer ikke prisstigningerne, men de stigninger, der giver sig udtryk i de lønregulerende pristal. Vi er modstandere af, at man på den måde laver fusk med de lønregulerende pristal. Det er at lave fusk med overenskomster, med lønningsreglementer o. s. v. Jeg går ud fra, at lønninger for tjeneste- og bestillingsmænd i Grønland ligesom her i det

egentlige Danmark er fastsat i henhold til en lønningslov, og der står ikke noget i den lønningslov om, at man pludselig kan forringe disse lønninger ved at lave om på pristallet. Der findes arbejdsoverenskomster, der regulerer lønninger, og disse arbejdsoverenskomster er sluttet på grundlag af et bestemt prisniveau og med aftale om, at hvis priserne stiger af den ene eller den anden grund, skal også pristallet stige, og så skal lønningerne reguleres.

Vi har herhjemme været ude for, sidst i juni måned i år, at man ved en særlig lovbestemmelse har gjort attentat på, hvad der står i lønningsloven og i den lønoverenskomst for arbejderne, som blev vedtaget her i tinget. Vi synes ikke, at den slags er rimeligt, og selv om man kommer med argumenter om hensynet til de frie erhvervsdrivende i Grønland, kan det ikke få os til at glemme, at det principielt vil være en uretfærdighed, man begår, når man giver sig til på den måde at udregne et særpristal.

Vi kan derfor, hvad denne del af lovforslaget angår, ikke give udtryk for nogen velvilje, og vi må på grund af dette og på grund af de bemærkninger, jeg i øvrigt har fremført om mit partis stilling til lovforslaget, forbeholde os vor endelige stilling, til lovforslaget kommer til henholdsvis anden og tredje behandling.

A. Lyng: Den højtærede minister for Grønland har i sin fremsættelsestale vedrørende ændring i loven om indførselsafgifter for Grønland givet en udmærket oversigt vedrørende baggrunden for landsrådets ønske om forhøjelse af afgifterne af sukkervarer og cigaretter. Landskassen ønsker derved at dække et underskud på næsten 1,1 mill. kr. i budgettet for 1957-58. Jeg vil derfor kun komme med enkelte supplerende oplysninger.

En stor del af de offentlige opgaver, det påhviler kommunerne at varetage i andre danske landsdele, varetages i Grønland af staten. Det, som påhviler de grønlandske kommuner og landskassen, er for det meste sociale opgaver og andre lignende ting som bygning og drift af alderdomshjem, motorbådsforsikring, bådebyggeri, den offentlige renovation, kommunale værksteder og badeanstalter, delvis vandforsyningsanlæg, ud-

[A. Lyngge.]

givelse af blade og grønlandssprogede bøger og delvis vejbyggeri. Endvidere giver landskassen betragtelige tilskud til børnehjem og børnesanatorier og støtter planerne om den kommende folkehøjskole i Grønland. Det bemærkes, at de sociale opgaver i Grønland udelukkende er kommunale og ikke, som i det øvrige Danmark, både kommunale og statslige.

De rent sociale udgifter er aldersrente, der kan udbetales fra 55 års alderen, almindelig understøttelse, invalideunderstøttelse, børneforsorg, underholdshjælp til børn o. s. v. I 1955-56 har man af landskassens midler brugt 700 000 kr. til aldersrente. Til almindelig understøttelse, hvorunder dog også betydelige beløb til de tuberkuløse og deres familier, er ligeledes anvendt ca. 700 000 kr.

De sociale udgifter er i de senere år steget meget hurtigt. Fra 1951-52 er disse udgifter således steget fra ca. 700 000 til 2,8 mill. kr. i 1956-57. I 1955-56 udgjorde de samlede sociale udgifter for kommunerne i Grønland 1 989 000 kr. eller ca. 80 kr. pr. indbygger. Til sammenligning kan jeg nævne, at de samlede sociale udgifter i selve Danmark, både for kommunerne og staten, udgjorde 1 244 mill. kr. i 1954-55 eller ca. 282 kr. pr. indbygger. Tallene stammer fra Statistisk Årbog 1956, dog at der ikke er medregnet mælkehjælp, tilskud til sygekasserne, ulykkesforsikring og arbejdsløshedsforsikring. Man skal dog herunder huske, at hele sundhedsvæsenet i Grønland varetages fuldt ud af staten.

Det er en udbredt antagelse, at de rent sociale udgifter i Grønland er større end hernede, men det er ikke tilfældet. De kommunale sociale udgifter hernede i Danmark ligger 39 kr. højere pr. indbygger end i Grønland eller 50 pct. højere, mens de samlede sociale udgifter — kommunale og statslige — pr. indbygger i Danmark er 202 kr. højere eller 3½ gang så høje som i Grønland.

Men når man sammenligner tallene med hinanden, skal man dog huske, at aldersrentemodtagerne hernede betaler f. eks. en vis skat, og at hele prisniveauet i Grønland er noget lavere, således at samme udbetalte beløb i Grønland har højere købekraft. End-

videre skal man huske, at ikke alene sundhedsvæsen, men også skolevæsen og en stor del af den offentlige administration o. s. v. i Grønland bekostes af staten.

Det kan i denne sammenhæng nævnes, at forbrugsafgifterne i Grønland endnu er den eneste form for skat, idet vi endnu ikke har direkte skatter. Man har hidtil ment, at det vanskeligt kan betale sig at oprette skattevæsen, da udgifterne let kunne sluge indtægterne. Forbrugsafgifterne har i 1955-56 indbragt 5 500 000 kr. eller 223 kr. pro persona. Til sammenligning kan nævnes, at skatter og afgifter hernede i Danmark for samme år udgjorde rundt regnet 1 000 kr. pro persona. Man skal naturligvis huske, at de 223 kr. i Grønland, som repræsenterer afgifterne, har højere værdi i Grønland i betragtning af, at indtægtsmulighederne er vanskeligere, og at man endnu mange steder lever delvis under naturaløkonomi.

Jeg skal endvidere gentage, at landsrådet har foreslået, at de prisstigninger, der indeholdes i lovforslaget, ikke skal påvirke pristallet, idet også jeg mener, at det er mindre heldigt, at kun den ene befolkningsgruppe i Grønland, nemlig lønmodtagerne, gennem pristalsordningen modtager delvis godtgørelse for de afgifter, som erlægges i hele samfundets interesse.

Hermed vil jeg støtte lovforslaget og anbefale velvillig behandling. Det vil være meget praktisk, om lovforslaget kan være færdigbehandlet inden jul, således at de nye priser kan fastsættes pr. 1. januar.

Ministeren for Grønland (Lindberg): Jeg vil takke de ordførere, som har anbefalet det foreliggende lovforslag, og det gælder praktisk talt alle, selv om den kommunistiske ordfører kun ville gå ind for halvdel af lovforslaget.

De ærede medlemmer hr. Carl P. Jensen og hr. Peter Larsen var inde på spørgsmålet om den liden opfindsomhed, som præger landsrådet — og man kan også sige ministeriet for Grønland — med hensyn til at finde andre varegrupper at lægge afgift på end cigaretter og sukker. Det er i og for sig det samme problem, vi har herhjemme, når vi drøfter afgifter. Der er mange, der mener, at man er for lidt opfindsom, at finansministeren og andre burde prøve på en gang

[Ministeren for Grønland.]

imellem at finde nye ting frem, som kunne pålægges afgifter, i stedet for at blive ved med de traditionelle grupper af varer.

Det ligger imidlertid sådan — og det tror jeg har været afgørende for landsrådet — at skal man have noget ind ved afgifter, så gælder det om at lægge afgiftsforhøjelserne eller afgifterne i det hele taget på varegrupper, hvor der er mulighed for at få nogle penge hjem; det er vel det, der har været afgørende for, at man har lagt afgiftsforhøjelserne på disse varegrupper. Det kan ikke hjælpe at lægge afgift på kosmetik, som jeg ikke tror man bruger meget af i Grønland, eller på lignende varer, som der ikke sælges noget videre af. Man har valgt cigaretter og sukker, fordi man har følt sig nogenlunde sikker på, at disse varer kunne give de penge, der var brug for til dækning af det underskud, der er fremkommet på regnskabet. Det skal imidlertid ikke forhindre, at jeg henstiller til landsrådet, hvis der i fremtiden bliver brug for flere penge, at se på, om der skulle være muligheder inden for andre varegrupper end dem, der her er tale om.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Carl P. Jensen, at jeg gerne skal undersøge spørgsmålet om pris- og lønåvnets virksomhed og om, hvorvidt der skulle være noget, der taler for, at det oftere skulle komme sammen og drøfte problemer fra Grønland.

Det ærede medlem hr. Peter Larsen var inde på spørgsmålet om, hvorfor der var to pristal, og det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, at det var der ikke noget forbavsende i; det har vi jo også hernede. Det er rigtigt.

Forklaringen på, at man har to pristal i Grønland, er den, at de grønlandske bestillingsmænd i modsætning til arbejdere, der arbejder under almindelige overenskomster, har en speciel ordning med et brændselstillæg, der stiger eller falder sammen med kulprisen. Derfor har man været nødt til at have et særligt pristal for bestillingsmændene. Havde man ikke det, ville det betyde, at de i kraft af dette brændselstillæg kunne komme ud for enten at få nedsættelse af deres lønning to gange eller at få forhøjelser på det dobbelte af, hvad de øvrige har fået. Det er grunden til, at man også i dette

lovforslag har de to pristal. Det er ikke nogen nydannelse; det er noget, man har haft deroppe hele tiden.

Det ærede medlem var inde på, at et udvalg skulle se nærmere på tingene — og det kan jeg selvfølgelig ikke have noget imod; jeg vil blot indtrængende henstille, at dette udvalg arbejder så hurtigt, som det kan lade sig gøre, fordi der nu er meget, som taler for det, landsrådet har indstillet: at vi får disse afgiftsforhøjelser gennemført inden nytår, således at de kan træde i kraft fra 1. januar. Det er nemlig grundlaget for dets beregninger.

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen vil jeg sige, at Grønlandsministeriet — og det tror jeg også gælder landsrådet — har opmærksomheden henvendt på spørgsmålet om omkostningsniveauet. Det er jo rigtigt — som det ærede medlem var inde på — at det samarbejdsudvalg, som er nedsat for at se på fiskeriets problemer, også tager sigte på spørgsmålet om omkostningsniveauet; men desuden interesserer både ministeriet og den kgl. grønlandske handel sig i allerhøjeste grad for at bringe omkostningsniveauet ned gennem rationalisering og i det hele taget udbygning af de grønlandske erhverv. Vi har altså opmærksomheden henvendt på dette problem, og jeg lover det ærede medlem, at vi fortsat skal have opmærksomheden henvendt derpå.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh og det ærede medlem hr. Kristian Kristensen spurgte, hvorfor sukkeret nu skulle med, om ikke man kunne finde noget, der var mere luksusbetonet, i stedet for et fødemiddel som sukkeret. Jeg har i nogen grad svaret på dette spørgsmål, idet jeg har gjort opmærksom på, at man måtte finde noget, der kunne give penge. Men dertil kommer det, som det ærede medlem hr. Carl P. Jensen var inde på, og som det ærede medlem hr. Aksel Larsen yderligere understregede: at sukkeret i Grønland ikke alene er at betragte som fødemiddel, men at det også bruges på anden måde. Det er vist ikke noget ukendt heller i Danmark, selv om måske ikke så mange mere bruger sukkeret på anden vis end som almindeligt fødemiddel. Men bortset derfra er sukkerforbruget i Grønland rent ernæringsmæssigt for stort. Man har et væsentlig

[Ministeren for Grønland.]

højere sukkerforbrug pr. indbygger i Grønland end i Danmark, og det har selvfølgelig været stærkt medvirkende til, at landsrådet har sat ind netop på dette punkt.

Det ærede medlem hr. Kristian Kristensen nævnte også grundskylden, og det er jo rigtigt, at det måske er lidt mærkeligt at bringe dette spørgsmål ind i billedet, når det drejer sig om et forslag om afgiftsforhøjelser; men jeg kan berolige det ærede medlem hr. Kristian Kristensen med, at der er ingen problemer vedrørende grundskyld i Grønland, og det ærede medlem har altså ikke fundet de vises sten deroppe. Sagen er den, at Grønlands jord udelukkende ejes af den danske stat, og jorden, arealerne, er ikke genstand for handel, så der er faktisk ikke noget grundskyldsproblem — og jeg tror heller ikke, der kommer noget.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen kunne ikke være med til at holde disse afgifter uden for pristallet. Jeg kan sige til det ærede medlem, at jeg personlig heller ikke er nogen stærk tilhænger af at holde dem udenfor; men landsrådet har enstemmigt indstillet, at det sker, og da landsrådet, som vel nok har den største kontakt med befolkningen, har kunnet enes om det, har vi i ministeriet ment at måtte følge dets indstilling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Carl P. Jensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om kommunale ejendomsskatter [af Thisted Knudsen m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 693, fremsættelsen i tidenden sp. 992).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne for refusion af de kommunale udgifter til vejvæsen og sygehuse [af Thisted Knudsen m. fl.]

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 695, fremsættelsen i tidenden sp. 995).

Sagerne sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Søren Olesen): Jeg skal først omtale det foreliggende forslag til lov om ændring i lov om kommunale ejendomsskatter.

Lovforslaget falder i to dele. I første halvdel foreslås en ændring i § 6 i loven om kommunale ejendomsskatter gående ud på at fastsætte en grænse for forholdet mellem ejendomsskatterne og de personlige skatter i kommunen. Kommunens ret til at fastsætte ligningsforholdet for en 4-årig periode ad gangen bibeholdes i princippet, men der sker visse ændringer. Man foreslår således, at såfremt det ved fastsættelse af ligningsforholdet viser sig, at grundskyldpromillen for det kommende skatteår bliver mere end 3 gange højere end den gennemsnitlige skatteprocent i kommunen for de nærmest foregående 4 år, skal grundskyldpromillen nedsættes hertil, hvorefter skatteprocenten tilsvarende forhøjes så meget, at der bliver dækning for kommunens budget.

Det er et meget mærkeligt forslag. Man har ganske vist tidligere her i tinget set et forslag — fra den forrige regering — hvor forholdet var sat således, at grundskyldpromillen højst kunne være 5 gange skatteprocentens højde; men dér var det dog skatteprocenten i det samme år, man skulle sammenligne med, hvorimod det i det foreliggende lovforslag er den gennemsnitlige skatteprocent for de fire foregående år, man skal sammenligne med. Det vil sige, at enhver forhøjelse af kommunens budget udelukkende skal dækkes ved personlige skatter, da de fire foregående års gennemsnitlige skatteprocent jo ligger fast. Det foreliggende forslag betyder derfor en meget væsentlig ændring i forhold til